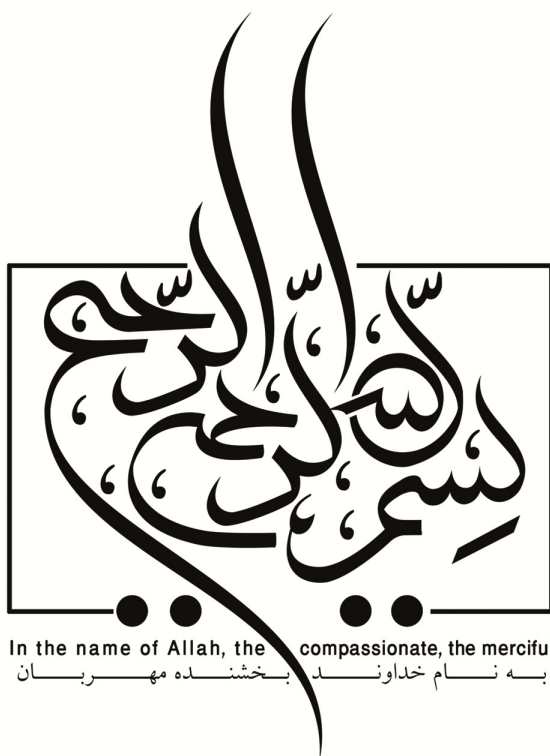

In the name of Allah, the compassionate, the merciful
به نام خداوند بخشنده مهربان

سرشناسه	: رفیعی محمدی، ناصر، ۱۳۴۴ -
عنوان و نام پدیدآور	: بیماری‌های اخلاقی و شفا بخشی قرآنی: (بررسی ۴۴ بیماری اخلاقی) / ناصر رفیعی محمدی.
مشخصات نشر	: قم: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی (ص)، ۱۴۰۱.
مشخصات ظاهری	: ۴۳۶ ص.
شابک	: 978-622-315-104-0
وضعیت فهرست نویسی	: قیما
یادداشت	: کتابخانه: ص. ۴۲۵ - ۴۳۲: همچنین به صورت زیرنویس.
عنوان دیگر	: بررسی ۴۴ بیماری اخلاقی.
موضوع	: قرآن - اخلاق
	: Quran - Ethics
موضوع	: اخلاق اسلامی
	: Islamic ethics
	: احادیث اخلاقی
	: Hadiths - Ethics
شناسه افزوده	: جامعه المصطفی (ص) العالمية، مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی (ص)
شناسه افزوده	: Almustafa International University Almustafa International Translation and Publication center
رده بندی کنگره	: BP۲۴۷/۸
رده بندی دیویی	: ۲۹۷/۶۱
شماره کتابشناسی ملی	: ۸۹۰۱۹۲۵
این کتاب با کاغذ حمایتی منتشر شده است	BP1495

بیماری‌های اخلاقی و شفا بخشی قرآنی (بررسی ۴۴ بیماری اخلاقی)

مؤلف: ناصر رفیعی محمدی

ناشر: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ

● چاپ: چاپخانه دیجیتال المصطفی ﷺ

● شمارگان: ۱۰۰۰

مراکز پخش

◀ ایران، قم، خیابان معلم غربی (حجتیه)، نبش کوچه ۱۸ تلفن: ۳۷۸۳۶۱۳۴ ۲۵ ۹۸+

تلفکس: (داخلی ۱۰۵) / ۳۷۸۳۹۳۰۵ ۲۵ ۹۸+

◀ ایران، قم، بلوار محمد امین، سه‌راه سالاریه تلفن: ۳۲۱۳۳۱۰۶ ۲۵ ۹۸+

📧 pub_almustafa

🛒 pub-almustafa.ir

✉ miup@pub.miu.ac.ir

باسپاس از دست اندرکارانی که ما را در تولید این اثر یاری رساندند.

● ناظر چاپ: ایوب جمالی

● مدیر تولید: جعفر قاسمی ابهری

● مدیر انتشارات: مصطفی نوبخت

همه حقوق برای ناشر محفوظ است

بیماری‌های اخلاقی و شفا بخشی قرآنی

(بررسی ۴۴ بیماری اخلاقی)

ناصر رفیعی محمدی

سخن ناشر

با پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی و در عصر جهانی شدن ارتباطات، پرسش‌ها و چالش‌های نوینی در حوزه علوم انسانی، فراروی اندیشمندان مسلمان قرار گرفت که برخاسته از مسئولیت دشوار حکومت در این عصر است؛ دورانی که پایبندی به دین و سنت در مدیریت همه جانبه کشورها بسیار چالش برانگیز می‌نماید. از این رو، مطالعات و پژوهش‌های به روز، جامع، منسجم و کاربردی در حوزه دین، بر اساس معیارهای معتبر جهانی و اندیشه‌های ناب و ژرف، بایسته و ضروری است و جلوگیری از انحرافات فکری و تربیتی پژوهندگان حوزه دین، مهم و مورد عنایت بنیان‌گذاران این شجره طیبه، به ویژه معمار بزرگ انقلاب اسلامی، امام خمینی علیه السلام و مقام معظم رهبری علیه السلام می‌باشد.

جهانی شدن و گسترش سلطه فرهنگی غرب در سایه رسانه‌های فرهنگی و ارتباطی، اقتضا دارد که دانش پژوهان و علاقه‌مندان به این مباحث، با اندیشه‌های بلند و ارزش‌های متعالی آشنا شوند و این مهم، با ایجاد رشته‌های تخصصی، تولید متون جدید و غنی، گسترش دامنه آموزش و تربیت سازمان‌یافته دانشجویان به سرانجام خواهد رسید. این فرایند، گاه در پرداختن به مباحث بنیادین و تدوین متون تخصصی تعریف می‌شود و گاه در نگارش بحث‌های علمی، اما نه چندان پیچیده و تخصصی به ظهور می‌رسد.

بالندگی مراکز آموزشی، در گرو نظام آموزشی منسجم، قانونمند و پویاست. بازنگری در متن‌ها و شیوه‌های آموزشی و پژوهشی و به روز کردن آنها نیز از این انسجام و پویایی و در نتیجه، نشاط علمی مراکز آموزشی و پژوهشی را در پی دارد. «جامعة المصطفی علیه السلام العالمية» به عنوان بخشی از این مجموعه، که رسالت بزرگ تعلیم و تربیت طلاب غیر ایرانی را بر عهده دارد، تألیف متون درسی مناسب را سرلوحه تلاش خود قرار داده و تدوین و نشر متون درسی در موضوعات گوناگون علوم دینی، حاصل این فرایند است.

مرکز بین‌المللی

ترجمه و نشر المصطفی علیه السلام

فهرست

مقدمه	۷
قرآن در قرآن	۹
۱. قرآن درمانی (بیماری حرص و ولع)	۳۳
۲. سُورَةُ الْعَصَبِ: افروخته شدن خشم	۵۷
۳. وَ غَلَبَةُ الْحَسَدِ: چیرگی و حاکمیت حسادت	۷۳
۴. وَ ضَعْفُ الصَّبْرِ: کم صبری و بی تابی	۹۱
۵. وَ قِلَّةُ الْقَنَاعَةِ: کم قناعتی	۱۰۵
۶. وَ شَكَاةُ الْخَلْقِ: بدخلقی	۱۲۳
۷. وَ إِحْلَاحُ الشَّهْوَةِ: اصرار در شهوت رانی	۱۳۷
۸. وَ مَلَكَةُ الْحَمِيَّةِ: حاکمیت تعصب	۱۵۵
۹. مُتَابَعَةُ الْهَوَى: پیروی از هوای نفس	۱۶۵
۱۰. وَ مُحَالَفَةُ الْهُدَى: مخالفت با هدایت	۱۷۹
۱۱. وَ سَيِّئَةُ الْغَفْلَةِ: خواب غفلت	۱۹۷
۱۲. وَ تَعَاطِي الْكُلْفَةِ: به مشقت انداختن	۲۱۵

۱۳. وَ إِيثَارِ الْبَاطِلِ عَلَى الْحَقِّ: ترجیح باطل بر حق _____ ۲۲۷
- ۱۴ و ۱۵. وَ الْإِصْرَارِ عَلَى الْمَأْتَمِّ وَ اسْتِصْغَارِ الْمُعْصِيَةِ: اصرار بر گناه و کوچک شمردن آن _____ ۲۴۵
۱۶. وَ اسْتِكْبَارِ الطَّاعَةِ: بزرگ شمردن اطاعت الهی _____ ۲۸۷
- ۱۷ و ۱۸. مُبَاهَاةِ الْمُكْثَرِينَ وَ الْإِزْرَاءِ بِالْمُقْلِينَ: به خود بالیدن ثروتمندان و خوار شمردن فقرا و تهدستان ۲۹۵
۱۹. سُوءُ الْوِلَايَةِ عَمَّا تَحْتَ أَيْدِينَا: بدرفتاری با زیردستان _____ ۳۰۳
۲۰. وَ تَرَكِ الشُّكْرِ لِمَنْ اصْطَنَعَ الْعَارِفَةَ عِنْدَنَا: ترک شکر و سپاس در برابر خوبی دیگران _____ ۳۱۳
- ۲۱ و ۲۲. أَوْ أَنْ نَعْضُدَ ظَالِمًا أَوْ نَحْذِلَ مَلْهُوفًا: یاری کردن ستمگر و خوار شمردن ستمدیده _____ ۳۲۱
۲۳. أَوْ نُرُومَ مَا لَيْسَ لَنَا بِحَقٍّ: طلب آنچه حق انسان نیست _____ ۳۳۵
۲۴. أَوْ نَقُولُ فِي الْعِلْمِ بِغَيْرِ عِلْمٍ: سخن گفتن از روی نادانی _____ ۳۴۱
۲۵. وَ نَعُوذُ بِكَ أَنْ نَنْطَوِيَ عَلَى عَشِيٍّ أَحَدٍ: فریب دادن دیگران _____ ۳۵۱
۲۶. وَ أَنْ نُعْجِبَ بِأَعْمَالِنَا: خودپسندی و عجب در عمل _____ ۳۵۷
۲۷. وَ نَمُتُّ فِي آمَالِنَا: آرزوهای طولانی و دراز _____ ۳۶۵
- ۲۸ و ۲۹. وَ نَعُوذُ بِكَ مِنْ سُوءِ السَّرِيرَةِ وَ احْتِكَارِ الصَّغِيرَةِ: سرشت بد و کوچک شمردن گناه _____ ۳۷۱
۳۰. وَ أَنْ يَسْتَحْوِذَ عَلَيْنَا الشَّيْطَانُ: حاکمیت و تسلط شیطان _____ ۳۷۷
- ۳۱ و ۳۲. أَوْ أَنْ يَنْكَبَنَا الزَّمَانُ أَوْ يَتَهَضَّمَنَا السُّلْطَانُ: به سختی افکندن روزگار و ستم کردن سلطان ۳۹۱
- ۳۳ و ۳۴. وَ نَعُوذُ بِكَ مِنْ تَنَاوُلِ الْإِسْرَافِ وَ مِنْ فَقْدَانِ الْكَفَافِ: اسراف و تبذیر، تباهی سرمایه‌ها _____ ۴۰۱
- ۳۵ - ۳۸. وَ نَعُوذُ بِكَ مِنْ شِمَاتَةِ الْأَعْدَاءِ وَ مِنَ الْفَقْرِ إِلَى الْإِكْفَاءِ وَ مِنْ مَعِيشَةٍ فِي شِدَّةٍ وَ مِيتَةٍ عَلَى غَيْرِ عُدَّةٍ: شِمات دشمنان و نیازمندی به مثل خود و زندگی در سختی و مردن بدون زاد و توشه _____ ۴۰۳
- ۳۹-۴۴. وَ نَعُوذُ بِكَ مِنَ الْحَسَرَةِ الْعُظْمَى وَ الْمُصِيبَةِ الْكُبْرَى وَ أَشَقِّ الشَّقَاءِ وَ سُوءِ الْمَسَابِ وَ حِرْمَانِ الثَّوَابِ وَ حُلُولِ الْعِقَابِ: پناه بردن به خدا از شش گرفتاری اخلاقی _____ ۴۱۵
- ۴۲۵ _____ کتابنامه

مقدمه

امام سجاد علیه السلام می‌فرماید: «من لم يعرف دائه افسده دوائه؛^۱ کسی که درد خود را نشناسد، دارویش او را تباه می‌کند».

انسان، موجودی دوبُعدی و متشکل از جسم و روح است. همان‌گونه که جسم انسان نیازمند مراقبت و سلامت است، روح او نیز باید سالم و قوی باشد. بدون تردید، پیشگیری از بیماری‌های جسمی و روحی، به مراتب از درمان آن بهتر است.

تعمیل و تسریع در درمان بیماری‌های اخلاقی و روحی، مانند امراض جسمی، مانع تشدید آن می‌شود؛ چنان‌که امیرالمؤمنین علی علیه السلام می‌فرماید: «من لم يتدارك نفسه باصلاحها اعضل دائه و بعد شفائه و عدم الطيب؛^۲ کسی که به اصلاح نفس خویش نپردازد و هرچه زودتر خود را درمان نکند، بیماری‌اش تشدید می‌شود و معالجه‌اش سخت می‌گردد و پزشک معالج نمی‌یابد».

این روایت نورانی به رذایل و بیماری اخلاقی مانند: حرص، حسادت، غضب و کینه اشاره دارد. تأخیر در درمان این بیماری‌ها ممکن است آن را به بیماری صعب‌العلاجی تبدیل کند و باعث سقوط و مرگ روح شود؛ اگرچه حیات جسمی برقرار باشد. قرآن کریم با

۱. میزان الحکمه، شماره ۶۳۹۷.

۲. غرر الحکم، شماره ۲۱۱۸.

اشاره به این حقیقت، می‌فرماید: ﴿إِنَّكَ لَا تَسْمِعُ الْمَوْتَى﴾^۱ «پیامبر تو نتوانی مردگان (مُرده دلان) را سخنی بشنوایی».

در جامعه انسانی، ممکن است افرادی به ظاهر زنده باشند؛ ولی درواقع مرده‌دل بوده، از زندگی حقیقی بهره‌ای نداشته باشند. اینان به تعبیر امیرالمؤمنین «میت الحیاه»^۲ هستند. قبل از بررسی راهکارهای درمان بیماری‌های اخلاقی، شناخت آن‌ها مهم است. امام سجاد (ع) در دعای هشتم صحیفه سجادیه، با نگاهی عالمانه، ۴۴ بیماری اخلاقی را نامبرده، با افزودن یک کلمه به هر صفت و رذیله اخلاقی، درحقیقت به زمینه تبدیل آن به یک بیماری اشاره می‌کند و برای نمونه می‌فرماید: «هیجان الحرص». آنچه در حرص عامل سقوط است، طوفانی شدن آن است». نوشتار پیش رو به بررسی ریشه‌های شکل‌گیری این ۴۴ رذیله و راهکارهای درمانی آن از منظر وحی یعنی قرآن و روایات می‌پردازد. امید آن‌که گامی کوچک در حوزه اخلاق و تربیت باشد و مرضی خدای متعال قرار گیرد.

ناصررفیعی محمدی

۱. نمل، آیه ۸۰.

۲. نهج البلاغه، خ ۸۷.